

**Z. HUMAJOVÁ:
KVALITA ŠKÔL
U NÁS STÁLE
NIE JE TÉMOU**

str. 3 - 5

**ZAÚJALO NÁS:
NOVINY DO
SLOVENSKÝCH
ŠKÔL**

str. 7

**ŽIACKE SÚŤAŽE –
POMÁHAJÚ
ALEBO
ŠKODIA?**

str. 10 - 11

DOBRÁ ŠKOLA

INŠPIRÁCIA PRE ŠKOLY, KTORÉ CHCÚ BYŤ LEPŠIE

OKTÓBER 2009 × **02**

Viete, prečo prišli osemročné gymnáziá o tradičné názvy tried?

Dobre informovaný zdroj, ktorý si želal byť menovaný (no nevyhoveli sme mu) prezradil redakcii *Dobrej školy* pravé dôvody, ktoré viedli ministra školstva k zákazu používania tradičných pomenovaní tried v 8-ročných gymnáziách. Pravda je taká, že minister podľahol tlaku lobistických skupín.

Proti **príme** protestovali súkromné televízie Markíza a JOJ. Závideli svojmu konkurentovi bezplatnú reklamu. Proti **sekunde** sa ohradzovali fyzici, ktorí údajne majú na túto fyzikálnu jednotku autorské práva. Proti **sejte** už niekoľko rokov ostro vystupovala Konferencia biskupov Slovenska, podľa ktorej sex do 8-ročných gymnázií rozhodne nepatrí. Voči **oktáve** zase prichádzali opakované výhrady z Hudobného fondu. No a voči všetkým označeniam protestovali základné organizácie SNS, ktoré v neslovenských výrazoch videli iba planú mátež.

A teraz vážne: príjemné čítanie ďalšieho čísla *Dobrej školy* vám praje

V. Bujan
Vlado Bujan

EXAM testing, spol. s r. o.

Ked' sa žiaci neučia, treba zmeniť školy

Nie je žiadnym tajomstvom, že situácia v našich školách je čoraz horšia. Spoločnosť ju napriek tomu nerieši. Záujem médií, politikov i rodičov je dlhodobo nedostatočný a navyše sa obmedzuje iba na vybrané „kauzy“, ktoré sú možno mediálne atraktívne, avšak z hľadiska celého systému zďaleka nie najpodstatnejšie.

Všetko nasvedčuje tomu, že mnohé z problémov našich škôl sú globálnej povahy. Nejde iba o slovenské špecifiká, ale o celkovú, hlbokú krízu tradičného modelu vzdelávania, ako ho poznáme v našej západnej civilizácii. (To však rozhodne nesmie byť ospravedlnením našej nečinnos-

ti.) Stále jasnejšie sa potvrdzuje, čo už bolo mnohokrát konštatované: *v škole včerajška nemožno dnešnými prostriedkami pripravovať žiakov na život v budúcnosti*. A to je ešte na diskusiu, či už vo všetkých našich školách používame aspoň tie *dnešné* prostriedky. Inštitucionalizovaná škola, ako ju dnes poznáme, vznikala postupne od stredoveku, pričom najviac sa rozvinula až v industriálnej ére. A tu je jeden z kameňov úrazu: svojou podstatou je tomu stále prispôbená, hoci svet sa medzičasom posunul niekam inam. S trochou

POKRAČOVANIE NA STR. 2

Múdro povedané

Škola nemôže mať autoritu, ak neinšpiruje k cnostnému životu.

ARISTOTELES

nadsádzky možno dnešnú typickú štátnu školu prirovnať k fordovskej manufaktúre. Snáď s jediným rozdielom: vo Fordovej automobilke sa na pohyblivom páse posúvali vznikajúce produkty, teda autá, pričom postupne „navštívili“ jednotlivých pracovníkov, teda mechanikov – špecialistov, z ktorých každý vykonal na vznikajúcom

malá efektívnosť vyučovania (väčšina žiakov nezvláda väčšinu učiva), nezáujem žiakov o dianie na hodinách, ich formálny a povinnosťný prístup k vlastnému vzdelávaniu, v ktorom často vidia iba zbytočnú a neprijemnú povinnosť nanútenú dospelými z pozície moci. Problémy s „disciplínou“, dochádzkou, šikana, či dokonca

vozidle svoj diel práce. V škole je to naopak: stoja (vlastne sedia) vznikajúce „produkty“, teda žiaci a pred nimi defilujú v 45-minútových intervaloch jednotliví pracovníci, teda učitelia – špecialisti, z ktorých každý vykoná na vzdelaní žiaka svoj diel práce. Aj keď sa táto paralela asi mnohým nebude páčiť, je možné ju ďalej rozvíjať: v oboch prípadoch vie každý pracovník urobiť iba svoj špecifický diel práce a prácu iných kolegov by zastat nedokázal. V oboch prípadoch sa na všetky „výrobky“ aplikuje rovnaký, vopred naplánovaný postup, atď.

Našou špecifickou národnou „tragédiou“ je to, že tieto historicky prekonané, strnulé organizačné formy vyučovania naplňame z veľkej časti nezmyselným, neužitočným, veku neprimeraným (a preto ťažkým a nudným) vzdelávacím obsahom. Dôsledky sú logické, predvídateľné a žalostné:

verbálne a fyzické útoky na učiteľov sú iba vonkajšími prejavmi frustrácie, ktorú dnešná škola svojim nevhodným spôsobom spôsobuje mladým ľuďom.

Spoluzakladateľ a dlhoročný šéf Microsoftu Bill Gates kedysi múdro povedal, že *keď sa žiaci neučia, treba zmeniť školy*. Mimochodom, sám Gates bol jedným z tých, ktorého školský systém „vypľul“ ako neúspešného. Človek, ktorý dokázal zmeniť tento svet ako málokto iný, nebol schopný splniť požiadavky školskej inštitúcie. Respektíve tá inštitúcia ho nedokázala presvedčiť, že je pre neho zmysluplné pokračovať v štúdiu. Jedno horšie ako druhé...

Dovoľte mi skončiť otázkou: kto má lepšiu možnosť zmeniť naše školy ako samotní učitelia? Chcú? Vládzu? Vedia, ako na to?

× VLADIMÍR BURJAN

Máte názor? Dajte ho na papier!

- Máte návrhy, ako riešiť problémy nášho školstva? Prostredníctvom *Dobrej školy* ich môžete predložiť kolegom na diskusiu.
- Máte nejakú zaujímavú pedagogickú skúsenosť? Podelte sa o ňu s ostatnými učiteľmi.
- Máte vo svojom okolí ľudí, ktorých myšlienky a názory sú pre učiteľov podnetné a ktorých by stálo za to v *Dobrej škole* vyspovedať? Pošlite nám tip, pokúsime sa s nimi urobiť rozhovor.
- Čítali ste nejakú zaujímavú publikáciu, ktorá vás ako učiteľa posunula ďalej? Odporučte ju ostatným.
- Viete o zaujímavých internetových stránkach vhodných pre pedagógov? Pošlite nám linky!
- Navrhnete témy, o ktorých by sa podľa vás mala medzi učiteľmi rozprúdiť diskusia.

Svoje otázky, námety, príspevky posielajte na dobraskola@exam.sk alebo poštou na adresu vydavateľa (viď tiráž). Rukopisy a materiály zaslané poštou nevraciam. Uverejnenie prijatých príspevkov nezaručujeme, v prípade použitia ich honorujeme. Za obsahovú a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú autori.

Neušla sa vám Dobrá škola?

Všetky jej čísla si môžete bezplatne stiahnuť (vo formáte PDF) z internetovej stránky vydavateľa www.exam.sk.

Kvalita škôl u nás stále nie je celospoločenskou témou

Rozhovor

Mgr. Zuzana Humajová vyštudovala učiteľstvo všeobecno-vzdelávacích predmetov (Sj a Nj) na Filozofickej fakulte UK. Od r. 1999 pôsobí ako nezávislý expert na problematiku regionálneho školstva a vzdelávania. Spolupracovala s Inštitútom pre dobre spravovanú spoločnosť, s M.E.S.A 10 či s Centrom pre vzdelávaciu politiku. Od roku 2005 je analytičkou Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika.

VB: Hoci ste vyštudovali učiteľstvo, už mnoho rokov neučíte. Neuspokojovalo vás to?

ZH: Práve naopak, bolo to úžasné a veľmi ma to bavilo. Obzvlášť rada spomínam na roky strávené na základnej bilingválnej škole v Bratislave. Bolo to krátko po revolúcii, kedy sa začali objavovať rôzne alternatívne programy. Bola sloboda a voľnosť, dalo sa všeličo skúšať. Na našej škole sme mali už na I. stupni bilingválne vyučovanie a vytvárali sme si vlastný školský vzdelávací program.

VB: Už vtedy? Tak to ste boli priekopníkmi dnešnej reformy!

Minister Ftáčnik začal po nástupe do funkcie v týchto veciach robiť poriadok. Na jednej strane to bol rozumný krok, pretože vtedy vznikali aj rôzne „živelné“ alternatívy, na druhej strane práve našu školu to dosť postihlo. Nepodarilo sa nám dostať do oficiálneho experimentálneho overovania a projekt musel skončiť. Vtedy som si po prvýkrát uvedomila význam legislatívy a školskej politiky pre fungovanie škôl. Následne som sa začala viac venovať systémovým a teoretickým otázkam. Spočiatku iba príležitostne,

popri povolani, no neskôr sa to stalo mojou srdcovou záležitosťou.

VB: Ako sa dá dlhodobo fungovať ako nezávislý expert na školstvo?

ZH: Spočiatku to naozaj nebolo ľahké. Cez deň som pracovala ako manažérka v komerčnej sfére a po večeroch som písala materiály o vzdelávaní. Občas som si vzala dovolenku, aby som mohla vycestovať na nejakú konferenciu a predniesť tam príspevok. Bolo to také moje hobby, ktoré postupne prerástlo do hlavnej pracovnej náplne. Pôsobím najmä v rámci tretieho sektora. Do štátnych inštitúcií som ísť nechcela, pretože sú v nich všetky väzby veľmi skostnatené. Je tam úplne iný spôsob uvažovania a je stonásobne ťažšie dosiahnuť akúkoľvek zmenu.

VB: Ibaže kto chce dosiahnuť reálne zmeny, nemôže štátne inštitúcie celkom ignorovať.

ZH: Iste. Po tom, ako teoreticky rozpracujete nejakú problematiku, musíte hľadať so štátnymi inštitúciami spoločnú reč a cestu k praktickému uplatneniu vašich návrhov.

VB: A nie je pre vás frustrujúce, že tvoríte jeden materiál za druhým a decízna sféra ich viac-menej igno-

ruje a nereaguje na ne?

ZH: Práca v treťom sektore má svoje špecifiká: na jednej strane nemáme zviazané ruky ako priamoriadené organizácie, nie sme závislí od financií, ani od rôznych vzťahov. Na druhej strane presadenie našich návrhov do praxe môže byť v krajnom prípade aj nulové. Konzervatívny inštitút (KI), v ktorom momentálne pôsobím, už funguje veľa rokov, takže sme už zažili veľa ministrov školstva. S každým bola komunikácia trochu iná.

VB: A s niektorými aj vôbec žiadna.

ZH: V našom systéme je pozícia ministerstva školstva stále neprimerane silná. Minister môže zmietať zo stola akýkoľvek racionálny návrh, ktorý sa mu nepáči, či naopak, presadiť akúkoľvek hlúposť, bez ohľadu na názor väčšiny odborníkov. Takýmto spôsobom sa spustila aj reforma, ktorá bola nedostatočne pripravená. A je veľkou chybou, že si nekladie za cieľ náš školský systém výrazne decentralizovať a oslabiť pozíciu ministerstva. Práve naopak, zdá sa, že sa centralizácia postupne ešte viac utužuje.

VB: Kto mal možnosť spoznať školstvo v iných štátoch, vie, že to nemusí vyzeráť tak, ako u nás. Ktorá krajina je pre vás vzorom spolupráce riadiacej sféry s ostatnými subjektmi v oblasti vzdelávania?

ZH: Mám úžasnú skúsenosť napríklad z Holandska, kde ministerstvo školstva priam programovo nasáva podnety zdola a kde sa môžu aj rôzne neziskové a súkromné inštitúcie uchádzať o štátne granty na riešenie koncepčných problémov školstva. A ministerstvo ich výstupy berie vážne.

Bolo by skvelé, keby sme k tomu raz dospeli aj na Slovensku. Práve preto sa mi dnešná práca nezdá byť zbytočná. Verím, že jedného dňa sa situácia zmení a je dôležité, aby sme vtedy vedeli zareagovať, aby tu bolo pripravené know-how.

VB: Na aké témy sa špecializujete?

ZH: Niektoré vyplývajú priamo zo zadání projektov, o ktoré sa uchádzame. Iné si volíme sami podľa toho, ktoré problémy považujeme za najvážnejšie. Ťažisko našej práce sa týka analýzy školskej legislatívy, financovania školstva, obsahovej reformy, rozvoja kvality vzdelávania či evalvácie. V roku 2006 sme vypracovali návrh nového školského zákona, ktorý i keď nebol napokon prijatý, obohatil verejnú diskusiu o reforme školstva. Vždy sa snažíme, aby naše návrhy boli vzájomne previazané a zapadali do seba. V tom je totiž jeden z problémov rezortných organizácií – každá rieši iba vlastnú, čiastkovú agendu, takže nedochádza k synergickému efektu. V dôsledku toho je náš vzdelávací systém rozkúskovaný, nepreviazaný a ako celok nie je dobre vyladený. Občas dosť „vrzga“.

VB: Keďže náš rozhovor je určený pre Dobrú školu, nemôžeme sa vyhnúť téme kvality škôl. Myslíte si, že vďaka prebiehajúcej reforme bude na Slovensku viac dobrých škôl?

ZH: Pred spustením reformy prebiehali niekoľko rokov po celom Slovensku rôzne konferencie a semináre, na ktorých odborníci jasne formulovali, čo všetko treba v našom vzdelávacom systéme zmeniť. Hovorilo sa o kvalite školy, o tom, ako ju merať, ako získať spätnú väzbu od rodičov, ako robiť centrálné objektivizované merania v uzlových bodoch, atď. Novým školským zákonom sa, žiaľ, legislatívne prostredie neupravilo tak, aby sme tu mali to, čo sme chceli. Ani reformná

rétorika nie je tak nastavená, aby sa hovorilo o kvalite vzdelávania. Reforma je prezentovaná tak, že učitelia dostali niekoľko percent slobody (väčšina obsahu pritom naďalej zostáva v rukách štátu) a za inovatívne vzdelávanie sa považuje iba IKT, cudzie jazyky a vzdelávanie učiteľov. O tom, ako dosahovať lepšie výsledky v jednotlivých predmetoch, ako riešiť čitateľskú gramotnosť, ktorá nám ide dolu vodou, o tom nepočuť ani slovo.

VB: Keď spomínate čitateľskú gramotnosť, predpokladám, že ako bývala slovenčinárka sledujete, ako na podobné slabé výsledky zareagovali v susednom Česku.

ZH: Sledujem to a ticho im závidím. Na rozdiel od nás ten problém celospoločensky zviditeľnili, pomenovali a začali ho riešiť konkrétnymi akciami. Spustili viaceré celonárodné aktivity, ako *Čítame deťom*, *Kniha môjho života* a pod. Som presvedčená, že verejná podpora týchto tém a verejná diskusia o týchto problémoch dokáže veľa. To sú reálne, hmatateľné kroky. U nás sa iba budí zdanie, že sa niečo hýbe...

VB: Vopred sa ospravedlňujem za trochu dlhšiu formuláciu otázky. Zdá sa mi, akoby téma kvality vzdelávania u nás čoraz viac ustupovala do úzadia. Riaditelia škôl sú nútení riešiť celkom iné problémy: kde vziať

dostatok žiakov, kde vziať kvalifikovaných učiteľov, kde vziať peniaze na ich mzdy, z čoho zaplatiť kúrenie či opravu strechy, ako na škole riešiť šikanovanie, drogy, ako zvládať čoraz agresívnejších žiakov a rodičov... K tomu všetkému sa pridáva množstvo nepodstatných malicherností, ktoré školy zbytočne zaťažujú a odčerpávajú im čas a energiu. Ak v takejto situácii niekto školám ponúka, že im otestuje, aký pokrok urobili

ich žiaci za rok v slovenčine či matematike, záujem je alarmujúco malý.

ZH: Obávam sa, že máte pravdu. V našich analýzach sme opakovane zdôrazňovali, že školský vzdelávací program musí byť komplexný dokument, ktorý rieši vzdelávanie od prvého ročníka po posledný. Jeho súčasťou musí byť systém posudzovania kvality, teda mechanizmy internej a externej evalvácie, ich prepojenie, spôsob získavania spätnej väzby od rodičov a ďalších partnerov školy. Štát by mal zabezpečiť prepojenie štátnej kontroly so školskými systémami evalvácie. Navrhovali sme tiež, aby externú kontrolu kvality škôl nezabezpečovala iba štátna inšpekcia, ale aj neštátne, nezávislé inštitúcie. O tomto všetkom v rámci reformy nepadlo ani slovo. Ministerstvo o tom nechce hovoriť, pretože na to nevytvorilo žiadne ná-

stroje. Nemá dokonca pripravené ani vhodné nástroje na objektívne posúdenie dopadov samotnej reformy. Nie je jasné, ako bude získavať relevantnú spätnú väzbu od učiteľskej, rodičovskej a širšej verejnosti. Ako zistí, či vôbec ideme správnym smerom a aké korekcie je potrebné urobiť.

VB: Spätná väzba by možno ukázala, že väčšina rodičov si ani nevšimla, že v školách prebieha nejaká reforma.

Žiaľ, rodičia sa u nás k téme kvality škôl zatiaľ príliš nevyjadrujú. Často nemajú žiadne očakávania, keď hľadajú vhodnú školu pre svoje dieťa. Spoliehajú sa najmä na to, čo počujú od kolegov či známych. V takomto prostredí musí byť učiteľ skutočným idealistom, ak by chcel systematicky sledovať a vyhodnocovať kvalitu svojej práce porovnávaním vstupov a výstupov. Smutnou pravdou je, že to od učiteľov ani nikto nežiada. Vidím premrhanú príležitosť v tom, že iniciátori reformy nezačali „otáčať“ myslenie učiteľov a rodičov, a dokonca ani to vlastné. Jednoducho tu nenastal celonárodný pohyb za lepšie, kvalitnejšie vzdelávanie. A bez neho nemá žiadna reforma veľké šance na úspech.

VB: Stručná definícia dobrej školy by mohla znieť takto: je to škola, ktorá má rozumné ciele a je úspešná v ich dosahovaní. Súhlasili by ste s ňou?

ZH: Na otázku, čo je to dobrá škola, tu zatiaľ, paradoxne, nikto neodpovedal. Ani ja si netrúfam sformulovať to jednou či dvoma vetami. Ale snáď nebudeme ďaleko od pravdy, ak povieme, že za dobrú možno považovať takú školu, ktorej žiaci vykazujú na výstupe výrazný pokrok a posun v celom spektre dôležitých kompetencií. A to bez ohľadu na to, akých žiakov škola prijala na vstupe. Dobrá škola musí žiakov posúvať. Učitelia musia presne vedieť, akých majú žiakov a premýš-

ľať nad tým, ako ich potiahnuť vyššie. A to nielen v jednotlivých predmetoch, ale aj celkovo v názoroch, v kvalite osobnosti. Či má škola učebne nabité modernými technológiami a výdobytkami IKT, to sú iba povrchné, vonkajšie znaky. Ak škola navyše dokáže aj preukázať, že dosiahla, čo plánovala, tak je to výborná škola.

„Vidím premrhanú príležitosť v tom, že iniciátori reformy nezačali „otáčať“ myslenie učiteľov a rodičov, dokonca ani to vlastné. Jednoducho tu nenastal celonárodný pohyb za kvalitnejšie vzdelávanie.“

VB: Pripomenuli ste mi výrok istého riaditeľa, ktorý zdôvodňoval, prečo sa ich škola nezapojí do testovania KOMPARO. Vraj „my vieme, že máme slabých žiakov a nepotrebujeme si to každý rok znova overovať.“ Názor, že iba škola s dobrými žiakmi môže byť dobrá, je u nás pomerne rozšírený. Je smutné, že z mnohých škôl cítiť akúsi osudovú rezignáciu...

ZH: Zlé je, že tento mylný pohľad na kvalitu školy podporuje aj hodnotenie z centrálnej úrovne, v rámci ktorého sa zverejňujú iba „ligové“ rebríčky škôl odrážajúce aktuálny stav v deň testovania. Chýba porovnanie výstupov so vstupmi, neposudzuje sa pridaná hodnota, neberú sa do úvahy intelektuálne predpoklady žiakov.

VB: Vráťme sa ešte raz k spomínanej definícii dobrej školy. Tá predpokladá rozumné ciele, no nehovorí, ako by mali vyzeráť. O tom je potrebné diskutovať. Aby sme však mohli hod-

notiť, či si škola kladie správne ciele, museli by školy najskôr nejaké ciele mať. Mám na mysli konkrétne, jasne sformulované ciele, ktoré dávajú vedeniu a pedagógom orientáciu pri ich práci a rodičom umožňujú rozlíšiť školy medzi sebou a zvoliť tú najvhodnejšiu pre svoje deti. Majú naše školy takéto ciele?

ZH: Poznám školy, ktoré ich majú, ale je ich málo. Zväčša ide o súkromné a cirkevné školy, ale viem aj o niektorých štátnych. Dobrým príkladom môže byť Gymnázium v Žiari nad Hronom, kde si urobili dôkladnú analýzu svojej situácie a na jej základe si definovali jasný cieľ – chcú byť školou s európskym rozmerom.

VB: Vy sama ste začínali v alternatívnej škole. Ako sa pozeráte na takéto školy dnes, s odstupom času?

ZH: O alternatívne školy je zo strany rodičov veľký záujem – už len preto by mali existovať. Vysvetľujem si to tým, že sa spravidla vyznačujú príjemným prostredím, priateľskou atmosférou a aktivitami, ktoré žiakov formujú a smerujú do života. V tých školách rodičia intuitívne cítia, že tam ich dieťa bude spokojné. Hoci stále nie je isté, či sa v nich deti i viac naučia. Avšak to, že ich musíme stále nazývať alternatívnymi, signalizuje, že niečo nie je v poriadku. Tu by jednoducho mali byť školy, ktoré sú pestré, rôznorodé. Každá by mala byť v istom zmysle alternatívou ku ostatným. Niektorí rodičia uprednostňujú klasickú školu a mali by ju nájsť. Iní kladú dôraz na uvoľnenú atmosféru, páči sa im, povedzme, keď deti počas hodiny sedia na koberci. Aj také školy by tu mali byť. A nad tým všetkým by mal fungovať systém povinnej externej evalvacie, ktorý by rodičom garantoval, že aj v tej „najalternatívnejšej“ škole sa žiaci naučia všetko potrebné.

Čo robia učitelia, keď neučia? No predsa učia sa!

Letná škola moderných učiteľov, ktorá sa tento rok konala v Hronci, je podujatie určené predovšetkým inovatívnym učiteľom, ktorí sa chcú počas leta inšpirovať a načerpať energiu do nového školského roku. Bohatý program si účastníci pripravujú sami, nechýbajú však ani odborné prednášky pozvaných hostí a semináre pripravené skúsenými lektormi. Súčasťou programu je burza nápadov učiteľov, tvorivé dielne (workshopy), rozprávania a besedy o zaujímavostiach, celodenný výlet, športové, umelecké a spoločenské aktivity, súťaže...

Vela sa o Letnej škole Moderných učiteľov možno dozvedieť z blogov jej účastníkov. Nájdete ich na portáli www.modernyucitel.net. Tu sú dva z nich:

Tvojho vtáka si adoptujem na diaľku...

... zaznelo nevinne na obede. Nie, reč nebola o adopcii zvieratiek zo ZOO, ale o nádhernom novinovom vtákovi, ktorý farebne ladil s novým, nedávno vytvoreným batikovaným a maľovaným tričkom.

Týmto som naznačila len pár super aktivít, ktoré nás čakali na tohtoročnej *Letnej škole moderného učiteľa*. Dôvod, prečo tento text píšem až po jej skončení, je ten, že som sa aktívne podieľala na jej programe. Takže kým ja som vysvetľovala, čo je to Daltonska škola, aké skvelé projektové vyučovania môžu učitelia robiť, ako môžu využívať blogy, kým sme sa hrali s fotografiou, vytvárali kreslené a legové animácie či batikovali tričká, Lukáš Bajer učil prítomných prezentačným zručnostiam a zasväcoval ich do time managementu, aby toho stíhali ešte viac.

Katka Lucinkiewiczova s nami realizovala úžasné aktivity v rámci tvorivej dramatiky (už sa teším, ako ich budem robiť so žiakmi v škole). Veľmi inšpirujúca bola burza nápadov a aj ďalšie tvorivé dielne (v rámci oboch

turnusov), ako aj aktivity, v ktorých sme cvičili napríklad rôzne cviky na našu chrbticu zdevastovanú sedením pri počítači. Počas celého týždňa fungoval aj fotokružok a videokružok, ktorých členovia vytvorili nádherné videá a foto-prezentácie.

Výlet do Bystrianskej jaskyne a na Chopok bol dobrým dychovým cvičením (najmä ten Chopok, kde sa v plnej miere prejavil môj „železný deficit“).

Keď k tomu všetkému prirátam spoločnosť mimoriadne inšpirujúcich a na rovnakej vlnovej dĺžke naladených učiteľov, tak musím konštatovať, že hoci je ten týždeň namáhavý a nedá sa o ňom hovoriť ako o oddychovom, rozhodne pôsobí ako úžasná dobíjačka učiteľskej energie.

Ak sa niekedy dožijeme aj rekonštitučných pobytov pre učiteľov, myslím si, že po pridaní zopár celkom oddychových a zdraviu prospešných aktivít

a procedúr by sa LŠMU mohla zmeniť na ozdravný pobyt, ktorý by nielen prospieval zdraviu učiteľov, ale zároveň by veľmi účinne pôsobil proti ich vyhoreniu.

× MARTINA CHALACHÁNOVÁ

LŠMU 2009

Tak máme za sebou úspešnú LŠMU v Hronci. Ďakujem organizátorom za príjemné chvíle v kruhu priateľov a zanietých učiteľov, ďakujem svojím dvom tímom videokružku a svojej rodine za trpezlivosť... Neviem priatelia ako vám, mne bolo na oboch turnusoch vynikajúco. Ktorý bol lepší? Nuž, každý bol výnimočný. Viac info v reportáži a v dvoch častiach relácií točených našimi členmi videotímu. Ahoj o rok.

× PETER PALLO

Zaujali vás dojemní účastníci?

Na *Letnej škole Moderných učiteľov 2010* môžete byť už aj vy pritom! Časopis *Dobrá škola* vás včas upozorní na možnosť prihlásiť sa.

Noviny do slovenských škôl

V tejto rubrike uverejňujeme príspevky internetových blogerov, týkajúce sa školstva a vzdelávania, ktoré sme objavili pri našich potulkách webom a ktoré nás zaujali.

Autorkou dnešného zamyslenia je **Lenka Wildnerová** (wildnerova.blog.sme.sk). Hoci dnes už je úspešnou absolventkou vysokoškolského štúdia ekonómie a medzinárodných vzťahov, vo svojom príspevku sa vracia späť na strednú školu. Počas stáže na americkej univerzite na vlastnej koži pocítila veľký rozdiel medzi tradičným americkým pragmatizmom a európskym akademizmom vo vzdelávaní.

Našla by sa hodina týždenne pre slovenských žiakov, na ktorej by sa diskutovala súčasnosť? Pred dobrými piatimi rokmi prišla naša slovenčička s článkom zo SME: vraj či sa nechceme zapojiť do medzinárodnej súťaže, ktorá by sa prelínala s písaním stredoškolskej odbornej činnosti. Aby sme vedeli, ktoré témy sú aktuálne a ako sa vyvíjajú, do školy by nám chodil denník.

Nesmeli sme súhlasiť, nevediac, čo máme očakávať. A tak, postupne, začala vznikať naša budúca závislosť na voňavom novinovom papieri.

„Americkí študenti možno neoblubujú matematiku, no vedia hovoriť o domácej politike, diskutovať o Izraeli alebo skritizovať ekonomický plán terajšej administratívy.”

Neskoršie štúdium na americkej univerzite mi opäť umožnilo dostať sa do obrazu a naučilo ma spájať udalosti s učivom. Tunajší študenti možno neoblubujú matematiku, no vedia

hovorí o domácej politike, diskutovať o Izraeli alebo skritizovať ekonomický plán terajšej administratívy. Po niekoľkých rokoch strávených v zamestnaní „študent” si dovoľm povedať, že v našich školách veľmi chýbajú príležitosti na to, aby žiaci mohli diskutovať o svojich názoroch na to, čo sa okolo nich práve deje a vypočuť si názory rovesníkov.

Páčilo by sa mi, keby to fungovalo napríklad takto: školy by si vytvorili spoluprácu s niekoľkými hlavnými denníkmi, ktoré by poskytli žiakom zľavu na predplatnom. Na začiatku školského roka by sa žiaci prihlásili na odber novín na isté časové obdobie a každé ráno by si svoj výtláčok vyzdvihli na vrátnici. Tým, ktorí by si denník nezadovážili, by škola poskytla nejaký výtláčok na prečítanie (mohli by byť k dispozícii v knižnici, na vrátnici, pri jedálni, v počítačovej učebni, pri riaditeľni a pod.) Neodvážim si odhadnúť vek, v ktorom by už práca s novinami mohla byť vhodná, ale ak majú napríklad žiaci od 5. ročníka

Zaujalo nás

dve 45-minútovky občianskej výchovy, jedna by sa mohla venovať tomu, čo bolo v uplynulom týždni v novinách.

Ako by také hodiny prebiehali, to by už záviselo od kreativity učiteľov. Napríklad: ak sa tento týždeň konajú voľby prezidenta, na budúci týždeň sa budú diskutovať výsledky, názory politológov a medzinárodné ohlasy. Druhá časť hodiny môže byť venovaná ďalším článkom, ktoré žiakov zaujali. Alebo: na začiatku školského roka sa vytvorí akýsi plán a každý žiak si vyberie jeden alebo niekoľko týždňov, na ktoré si pripraví prezentáciu o niektorej aktuálnej téme a prípadne aj odovzdá nejakú krátku úvahu o danej téme. Ostatní žiaci sa zapoja do diskusie.

Takáto hodina by nemala byť príliš formálna, skôr kreatívna. Mala by viesť žiakov k formulovaniu vlastného názoru a rozvíjať ich schopnosť analyzovať a spájať udalosti do celku. Vyvíjali by pritom samozrejme všetko, čo postupne získavajú na hodinách dejepisu, zemepisu či literatúry... Zároveň by sa učili, ako média formujú skutočnosť a učili by sa rozlíšiť názor od faktu, fakt z priameho zdroja od trikrát prerozprávanej udalosti a pod. Nemyslím si, že by všetky takéto hodiny vo všetkých triedach boli ideálne a že by vždy v triede vznikla zaujímavá, hlboká diskusia, ale aj napriek tomu by to podľa mňa bolo užitočné.

Jednoducho verím tomu, že je dôležité, aby si žiaci – budúcnosť tejto spoločnosti – okrem pravidelného precvičovania pamäti vytvorili (veľmi príjemnú) závislosť na voni ranných novín.

✕ LENKA WILDNEROVÁ

Využite eurofondy pri premene vašej školy na modernú

Európsky sociálny fond

Základné a stredné školy sa v súčasnosti môžu už tretíkrát uchádzať o peniaze z eurofondov, ktoré sú určené na modernizáciu vyučovacieho procesu a na „premenu tradičnej školy na modernú“. Majú tak možnosť získať peniaze na nákup pomôcok, počítačov, dataprojektorov, interaktívnych tabúl, ale aj na vzdelávanie učiteľov či ďalšie aktivity.

Škola, ktorá sa rozhodne „zmeniť na modernú“ má cez eurofondy prístup k zdrojom, ktoré jej môžu výrazne pomôcť pri realizácii zamýšľaných zmien. Zmien, o ktorých sa v posledných rokoch toľko napísalo a narozprávalo, len do škôl akosi neprenikli...

Teraz sú „na ťahu“ školy. Presnejšie učители, ktorí musia urobiť vážne rozhodnutie, že chcú svoju školu naozaj zmeniť. Až po tomto rozhodnutí má vôbec zmysel uvažovať o tom, aké zmeny sú potrebné. Kvalitu školy totiž v rozhodujúcej miere ovplyvňujú učители, ktorí dennodenne vstupujú do tried, kde vzdelávajú a vychovávajú. Premena škôl preto nemá šancu na úspech iba na základe zmien legislatívy či školskej dokumentácie. V prvom rade sa musia zmeniť učители, ich prístup ku žiakom a k vlastnej profesii.

Na mnohých školách sa už dnes zmeny skutočne dejú. Stovky učiteľov postupne zavádzajú inovatívne prvky do vyučovania. Hľadajú nové spôsoby, ako žiakov zaujať, motivovať, aktivizovať. A práve tieto zmeny tvoria tú pravú premenu tradičnej školy na modernú. Zmeny, vďaka ktorým učiteľ prestane byť iba „prednášateľom“ a stane sa z neho koordinátor, aktivizátor, facilitátor. Z pohľadu žiakov má byť učiteľ osobou, ktorá ich zaujme a motivuje ich natoľko, aby sa sami (a navzájom) chceli a dokázali ďalej vzdelávať. Ak sa podarí dosiah-

nuť, že žiaci budú chodiť do školy s radosťou a so záujmom, tak sme dosiahli svoj cieľ.

Nákup pomôcok či počítačov z eurofondov môže tomuto procesu napomôcť, ale sám o sebe určite nespôsobí premenu školy na modernú. Ako už bolo uvedené, proces premeny vyžaduje aj zmenu myslenia učiteľov. Dá sa však takáto zmena vôbec dosiahnuť? Škola sa o to v každom prípade môže usilovať a môže tomu napomáhať. Môže (a mala by!) vytvárať predpoklady k takýmto zmenám. Našťastie aj na takéto aktivity sú eurofondy použiteľné. Dajú sa z nich financovať aj aktivity zamerané na „zmenu myslenia“ a prístupu učiteľov. A to nielen vo forme vzdelávacích kurzov, ale najmä vo forme organizovania workshopov a seminárov, a to aj interne, t. j. priamo v škole. Z eurofondov možno zaplatiť čas, ktorý učители strávia diskusiami o potrebných zmenách v škole, čas venovaný príprave nových metód vyučovania, ako aj čas venovaný príprave strategického rozvojového plánu celej školy.

Škola, ktorá si netrúfa sama si organizovať podobné semináre, sa môže obrátiť napríklad na spoločnosť EDEA Partners, ktorá sa špecializuje na odborné vedenie reformného procesu na školách. Počnúc analýzou školy, cez vypracovanie strategického rozvojového plánu, až po facilitáciu seminárov a workshopov pre učiteľov poskytuje širokú škálu služieb. Samozrejmosťou je aj pomoc pri príprave a zvládaní administratívne náročných europrojektov.

× PETER HALÁK

EDEA PARTNERS, A.S.
KALINČIAKOVA 27, 831 04 BRATISLAVA
TELEFÓN: + 421 2 444 59 735
WWW.EDEAPARTNERS.SK

Pozitíva eurofondov

- Finančné zdroje na nákup rôznych pomôcok, IKT...
- Možnosť zaplatiť prácu učiteľov na príprave zmien (vzdelávacie programy a pod.)
- Možnosť zaplatiť si odbornú pomoc pri zavádzaní inovácií do školy

Negatíva eurofondov

- Veľká administratívna náročnosť, vyžadovaná precíznosť
- Sú potrebné skúsenosti s prípravou a riadením europrojektov
- Dlhý schvaľovací čas (9 – 10 mesiacov od podania projektu do začiatku realizácie)
- Vyžaduje sa spolufinancovanie vo výške 5 %

Praktické rady

- Do projektu by mala byť zapojená celá škola alebo aspoň väčšina učiteľov
- Je potrebné mať jasnú predstavu, aké zmeny chcete projektom dosiahnuť (okrem nákupu pomôcok)
- Zostavte si úplný zoznam pomôcok, školení a ďalších aktivít, ktoré chcete z projektu financovať
- Na napísanie projektu je dobré najstť si spoľahlivú konzultantnú spoločnosť (niektoré poskytujú svoje služby iba za minimálny poplatok alebo dokonca bezplatne)

Jednou zo škôl, ktoré sa úspešne uchádzali o peniaze z eurofondov v spolupráci s EDEA Partners, a. s., je **Základná škola na Mariánskej ulici v Prievidzi**. Jej riaditeľka, Mgr. D. Porubcová, hodnotí projekt takto:

„Prostredníctvom projektu získala naša škola novú počítačovú techniku, interaktívne tabule a rôzne didaktické pomôcky. Učitelia sa zúčastňujú na školeniach o inovatívnych metódach vo vyučovaní, uskutočnia sa návštevy v školách v ČR, kde sa realizovala reforma. Z toho vyplýva skvalitnenie vyučovacieho procesu prostredníctvom využívania digitálnych technológií a moderných metód.“

Zapojte sa do 4. ročníka Veľkej súťaže Moderných učiteľov

Microsoft Partneri vo vzdelávaní

Súťaž vyhlasuje spoločnosť Microsoft Slovakia v rámci iniciatívy Partneri vo vzdelávaní. Jej cieľom je podporiť zavádzanie inovatívnych vyučovacích metód na slovenských školách a využívanie informačných a komunikačných technológií pri výučbe.

Súťaž portálu Moderný učiteľ o najlepšie projektové vyučovanie

Do súťaže budú zaradené vzdelávacie materiály určené pre projektové vyučovanie umiestnené na internetový portál www.modernyucitel.net najneskôr 15. 11. 2009 do polnoci. Do súťaže sa môžu zapojiť všetci používatelia uvedeného portálu s trvalým pobytom na Slovensku, s výnimkou členov hodnotiacich komisií. Pozor: pre účasť v súťaži nestačí prácu umiestniť na portál, je potrebné ju aj prihlásiť vyplnením formulára na internetovej adrese: www.p-mat.sk/modernyucitel.

Súťaž prebieha v troch kategóriách:

Kategória A: 1. – 4. ročník základných a špeciálnych škôl,

Kategória B: 5. – 9. ročník základných škôl, špeciálnych škôl a príslušných ročníkov osemročných gymnázií,

Kategória C: stredné školy – všeobecnovo-vzdelávacie aj odborné predmety.

Súťaž bude vyhodnotená v decembri 2009. V každej z kategórií A, B, C budú odmenení traja súťažiaci, a to takto:

1. **cena** – finančná odmena **500 €**,
2. **cena** – produkty spoločnosti Microsoft v hodnote **170 €**,
3. **cena** – produkty spoločnosti Microsoft v hodnote **100 €**.

Hodnotiace komisie budú zostavené z radov učiteľov – odborných spolupracovníkov portálu a z vedúcich *Klubov moderných učiteľov*.

Cena Lenovo za najinovatívnejšie projektové vyučovanie

Najviac inovatívna súťažná práca bude odmenená mimoriadnou cenou, ktorú venuje spoločnosť Lenovo, výrobca osobných počítačov a notebookov. Výhercu tejto ceny určí manažér iniciatívy *Partneri vo vzdelávaní* spoločnosti Microsoft, PaedDr. Roman Baranovič spomedzi súťažiacich, ktorých navrhne hodnotiace komisie.

Vítazi 3. ročníka Veľkej súťaže Moderných učiteľov si v novembri 2008 prevzali ceny na pôde Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Žiacke vedomostné súťaže – pomáhajú alebo škodia?

???

Polemika

V tej či onej forme sa venujem organizovaniu žiackych súťaží viac ako 25 rokov. Za ten čas som si otázku z nadpisu kládol mnohokrát. Uvažujem o tom najmä vtedy, keď sa stretnem s negatívnym názorom na podobné súťaže. Tu je päť najčastejších námietok proti súťažiam:

🔗 **Námietka 1:** Náš trhovo orientovaný kapitalistický svet je už vo svojej podstate prehnane a nezdravo súťaživý. Načo tento stav zhoršovať organizovaním ďalších súťaží?

🔗 **Námietka 2:** V každej súťaži môže zvíťaziť iba jeden, prípadne iba malá skupina účastníkov. Ostatní si zbytočne odnášajú pocity sklamaní, neúspechu, či dokonca menejcennosti. To môže pôsobiť demotivačne.

🔗 **Námietka 3:** Vo väčšina súťaží je dôležitá rýchlosť: od súťažiacich sa vyžaduje rýchle myslenie a rýchle reagovanie. V živote však rýchlosť často nie je najpodstatnejšia. Napríklad vo vede rozhoduje skôr hĺbka myšlienok, originalita, vytrvalosť, systematickosť...

🔗 **Námietka 4:** Kto chce vyhrať, musí byť schopný podať dobrý výkon presne v čase súťaže. Stačí krátkučké zaváhanie v nesprávnu chvíľu a žiak zažije neúspech a sklamanie. Pritom môže ísť o výborného žiaka, ktorý proste iba „nemal svoj deň“. To je nespravodlivé.

🔗 **Námietka 5:** Mnohé súťaže sa obmedzujú na otázky s výberom odpovede, prípadne na otázky s krátkou odpoveďou. Tým je znemožnené pýtať sa na hlbšie veci a nie je priestor na to, aby žiak prejavil svoju tvorivosť a iné dôležité schopnosti.

Možno vás to prekvapí, ale so všetkými týmito námietkami v istom zmysle súhlasím a uznávam, že sú čiastočne

opodstatnené. V živote však nič nie je iba jednofarebné. Na druhú stranu váh možno položiť protiargumenty, ktoré považujem za prinajmenšom

Na základnej škole na Tilgnerovej ulici v Bratislave sa v marci 2009 zapojilo do súťaže Matematický klokan takmer 200 žiakov.

rovnako relevantné ako uvedené námietky:

🔗 **Protiargument 1:** Áno, svet do ktorého vyrastajú naši žiaci, je (žiaľ) nezdravo súťaživý. Práve preto je dôležité ich na to pripravovať. Veď v živote a v zamestnaní ich určite čaká mnoho vážnejších „súťaží“, než sú tie školské.

🔗 **Protiargument 2:** Vedieť prehrávať je tiež dôležité. Žiaci by sa mali učiť prijímať aj neúspech s nadhľadom. Mali by si budovať rozumnú hierarchiu hodnôt a učiť sa chápať, že neúspech v žiackej súťaži je v porovnaní s inými vecami nepodstatný.

🔗 **Protiargument 3:** V živote sú situácie, kedy je rýchlosť dôležitá a aj také, kde rozhoduje niečo celkom iné. Ľudia a žiaci tiež nie sú rovnakí: niekoho rýchlosť stresuje, iných naopak časový tlak motivuje k veľkým výkonom.

Možno aj vďaka súťažiam spoznajú žiaci svoj typ reakcie na časový tlak a ak s ním majú problémy, môžu sa

postupne učiť lepšie ho zvládať.

🔗 **Protiargument 4:** Áno, život je niekedy „nespravodlivý“. Stačí krátke zaváhanie (napr. pri pohovore) a veľká životná šanca (napr. dobré zamestnanie) je preč... A práve preto by sa žiaci mali učiť podať skvelý výkon presne vtedy, keď to potrebujú. Dôsledná príprava na súťaž, schopnosť maximálne sa sústrediť v danej chvíli, schopnosť nenechať sa rozptyľovať okolím, maximálna pozornosť venovaná inštrukciám a pokynom, pedantne pripravené pomôcky – to všetko môžu byť rozhodujúce faktory. A je určite lepšie, keď sa to žiak postupne naučí pri školských súťažiach, ako keby to mal zisťovať až pri hľadaní zamestnania.

🔗 **Protiargument 5:** Je dobré, že existujú rôzne typy súťaží, ktoré sa navzájom vhodne dopĺňajú. Osobne sa mi veľmi páčia rôzne projektové súťaže

typu SOČ, ktoré vyžadujú dlhodobú prácu na nejakej téme, žiaci vypracovávajú „veľmi široké (mnohostranové) odpovede“, a je priestor pre ich tvorivosť a vzájomnú spoluprácu.

Positíva žiackych súťaží sa pritom neobmedzujú iba na uvedené protiargumenty. Treba tiež pripomenúť, že:

☞ detskej psychike je hravosť a súťaživosť vlastná (najmä v mladšom školskom veku). Je preto rozumné ju motivačne využiť na intelektuálny rast žiakov.

☞ Vďaka súťažiam už bolo odhalených veľké množstvo talentov. Mnoho žiakov bolo práve úspechom v súťaži ovplyvnených a celoživotne nasmerovaných na úspešnú vedeckú dráhu.

☞ Súťaže žiakom rozširujú obzor za hranice školského učiva. (Žiada sa mi

„Som presvedčený, že žiacke vedomostné súťaže majú viac pozitív ako negatív a že je rozumné ich organizovať.“

dodať „chvalabohu“, pretože ak by si žiaci mali utvárať názor na jednotlivé oblasti ľudského poznania iba na základe školského učiva, asi by to s ľudstvom dopadlo dosť zle...)

☞ Súťaže nerozširujú obzor iba žiakom, ale aj učiteľom. Získavajú ich prostredníctvom zaujímavý materiál (otázky, úlohy, námety...), ktorý môžu využívať aj na bežných hodinách. Objavujú nové spôsoby, ako žiakov motivovať, ako klásť otázky...

☞ Mnohé súťaže sú cennou zámenkou na to, aby žiaci komunikovali o téme súťaže či o konkrétnej súťažnej otázke medzi sebou, so svojimi učiteľmi, ba dokonca aj s rodičmi. To považujem za veľmi pozitívne.

Som presvedčený, že žiacke súťaže majú viac pozitív ako negatív a že je rozumné ich organizovať. To je dôvod, prečo im s kolegami z EXAM-u venujeme už celé roky toľko úsilia. A možno trochu neskromne dúfame, že MAKS, MAKSÍK, MATEMATICKÝ KLOKAN, EXPERT a práve štartujúci VŠETKOVEDKO patria k tomu lepšiemu, čo na Slovensku v tejto oblasti máme.

× VLADIMÍR BURJAN

Aký je váš názor na žiacke súťaže? Aké s nimi máte skúsenosti? Napíšte nám na doibraskola@exam.sk.

Kalendár aktivít pre školy

Dôležité termíny pre šk. koordinátorov súťaží a projektov spoločnosti EXAM.

Október 2009	Základné školy dostanú materiály k novej vedomostnej súťaži VŠETKOVEDKO pre žiakov 3. a 4. ročníka.	December 2009	2. 12. sa na prihlásených základných školách po prvýkrát uskutoční nová súťaž VŠETKOVEDKO .
Október 2009	Základné a stredné školy dostanú materiály k súťaži EXPERT – geniality show .	December 2009	Do 2. 12. zverejnia organizátori na stránke www.exam.sk výsledky žiakov 5. a 9. ročníka ZŠ v testovaní KOMPARO .
November 2009	Do 2. 11. môžu základné školy prihlasovať žiakov do novej súťaže VŠETKOVEDKO pre žiakov 3. a 4. ročníka.	December 2009	Do 7. 12. musia školskí koordinátori súťaží MAKSÍK a MAKS odoslať organizátorom odpovede 2. kola.
November 2009	4. 11. zverejnia organizátori na stránke www.exam.sk výsledky žiakov 1. ročníka SŠ v testovaní KOMPARO .	December 2009	10. 12. sa na prihlásených školách uskutoční súťaž EXPERT – geniality show .
November 2009	5. 11. sa na prihlásených základných školách uskutoční testovanie žiakov 5. a 9. ročníka v rámci projektu KOMPARO .	December 2009	16. 12. zverejnia organizátori na stránke www.vsetkovedko.sk výsledky žiakov v súťaži VŠETKOVEDKO .
November 2009	Do 6. 11. môžu základné a stredné školy prihlasovať žiakov do súťaže EXPERT – geniality show .	December 2009	Prihlásené školy dostanú podrobné celkové výsledky testovania žiakov 5. a 9. ročníka ZŠ v testovaní KOMPARO .
November 2009	Prihlásené školy dostanú výsledky 1. kola a zadania úloh 2. kola súťaží MAKSÍK a MAKS .	Január 2010	13. 1. zverejnia organizátori na stránke www.sutazexpert.sk výsledky žiakov v súťaži EXPERT – geniality show .

Už 10. decembra spoznáme ďalších mladých expertov!

Súťaž *EXPERT – geniality show* sme čitateľom predstavili v predošlom čísle *Dobrej školy*. Tentokrát iba telegraficky pripomenieme základné informácie:

- ▶ 3. ročník súťaže sa uskutoční vo štvrtok 10. decembra.
- ▶ Zapojiť sa môžu všetci žiaci 6. – 9. ročníka ZŠ a všetci žiaci stredných škôl a osemročných gymnázií.
- ▶ Každý žiak si vyberá dve z piatich ponúknutých súťažných tém.
- ▶ Na zodpovedanie 2 x 35 otázok majú žiaci 60 minút.
- ▶ Získať titul *EXPERT* či *TOP EXPERT* nebude ľahké: vlani to skúsalo 10 393 účastníkov zo 448 škôl.

- ▶ Až 480 najúspešnejších súťažiacich získa pekné vecné ceny.
- ▶ Jeden vyžrebovaný účastník získa dvojtyždenný jazykový pobyt v Anglicku.
- ▶ Šk. koordinátori môžu žiakov prihlasovať do piatka 6. 11. Štartovné je 4,00 € (120,50 Sk) na žiaka.
- ▶ A najlepšia správa na koniec:

Odmeny koordinátorov súťaže *EXPERT* sa oproti vlaňajšku zvyšujú o 116 %!

To nie je ani žart, ani preklep. **Za každého prihláseného žiaka získa učiteľ odmenu 0,65 € (19,58 Sk).** Ak te-

EXPERT geniality show

da vlaňajší najúspešnejší koordinátor Mgr. Ivan M. aj tento rok prihlási do súťaže 219 žiakov, môže sa tešiť na **142,35 € (4 288,44 Sk).**

Viac sa o súťaži môžete dozvedieť na www.sutazexpert.sk. Organizátorov môžete kontaktovať na expert@exam.sk, alebo na číslach 02 / 63 81 26 89, 63 82 49 52 (Súťaž majú na starosti Mgr. Ivana Viskupová a RNDr. Lívia Garajová.)

if0801 – najšťastnejší účastník 2. ročníka súťaže *EXPERT*

V nedeľu 8. marca 2009 nás vo firme osobne navštívil sám if0801. Prišiel dokonca aj s rodičmi a s mladšou sestrou. Dovtedy sme sa osobne nepoznali, vedeli sme o ňom iba zopár faktov: že je to **šiestak zo základnej školy na Benkovej ulici 34 v Nitre**, že sa v decembri 2008 zapojil do 2. ročníka súťaže *EXPERT – geniality show* a že súťažil pod krycím menom if0801. A ešte to najdôležitejšie: že sa v jednej zo súťažných tém umiestnil v prvej desiatke, takže sa zaradil medzi tých šťastlivcov, ktorí mohli vyhrať notebook. A že ho nakoniec aj vyhral. Dnes už o ňom vieme trochu viac. Aj to, že sa volá **Ivan Fiebig**. Než sme mu odovzdali vytúžený notebook, trochu sme ho vyspovedali.

Ivan, ty si teraz šiestak, takže si sa do súťaže zapojil prvýkrát. Ale dúfame, že nie posledný. Aké súťažné témy si vybral?

Svet okolo nás a Bity a bajty.

Bity a bajty? Tak to ten notebook bude v správnych rukách...

Ale lepšie som sa umiestnil vo Svete okolo nás. Tam som bol siedmy.

A kedy si sa rozhodol pre tie témy? Už pred súťažou alebo až vo chvíli, keď si videl otázky v teste?

Vedel som, že budem robiť Bity a bajty. A tú druhú tému som si vybral až počas súťaže.

Tak to si mal šťastnú ruku, lebo práve tá druhá téma – Svet okolo nás – ťa nakoniec priviedla k notebooku. Zdáli sa ti testy časovo náročné?

No, asi tak posledné dve otázky už som nestíhal...

To si aj tak dobrý. Testy nie sú príliš ľahké, pretože nechceme, aby na prvom mieste skončilo 200 žiakov s pl-

ným počtom bodov. A ako si sa dozvedel, že si vyhral notebook?

Keď sa vyhlasovali výsledky, tak nám hovorili, že sa bude ešte žrebovať notebook. No a potom raz cez hodinu prišli do našej triedy až tri učiteľky a povedali, že som ho vyhral ja.

Náš rozhovor bol samozrejme dlhší... Vysvitlo, že Ivan pozná aj naše ostatné súťaže (MAKS, Matematický klokan), do ktorých sa tiež zapája. Nechceli sme ho však príliš zdržovať, lebo na ňom bolo vidno, že už sa nevie dočkať, ako doma zapne novučký notebook.

Máte tretíakov a štvrtákov, ktorí si zaslúžia titul VŠETKOVEDKO?

VŠETKOVEDKO

Deti na I. stupni základných škôl sú prirodzene hravé a súťaživé. Paradoxne práve pre tieto deti existuje pomerne málo vedomostných súťaží. Možno ich organizátori predpokladajú, že títo žiaci ešte takmer nič nevedia. Naša skúsenosť je celkom iná. Keď sme po prvýkrát sprístupnili súťaž *Matematický klokan* aj druhákom a tretiakom, čakalo nás veľké prekvapenie: prihlásilo sa viac ako 12 000 detí! A z nich dokonca viac ako 900 vyriešilo správne všetky súťažné úlohy. Mali sme obrovskú radosť, ale aj trochu stresu. Nemali sme totiž pripravených toľko cien... Podobnú skúsenosť máme so súťažou MAKS. Každoročne sa najviac riešiteľov zapájalo (a veľmi úspešne!) práve do kategórie MAKS 4 určenej štvrtákom na základnej škole.

Nie každého však musí baviť matematika. Deti v tomto veku sú vnímavé, zaujíma ich všetko, čo sa okolo nich deje, radi spoznávajú a objavujú. Toto všetko nás inšpirovalo k tomu, aby sme vytvorili novú vedomostnú súťaž

VŠETKOVEDKO. Naše rozhodnutie ovplyvnila aj pozitívna skúsenosť s podobnou súťažou pre starších žiakov – *EXPERT genality show*, ktorú tento rok organizujeme už po tretíkrát.

O čom bude VŠETKOVEDKO?

Predovšetkým o radosť z hry a súťaženia, ale aj o preverení vlastných schopností a vedomostí.

Súťažiť sa bude v dvoch samostatných kategóriách: VŠETKOVEDKO 3 – žiaci 3. ročníka ZŠ a VŠETKOVEDKO 4 – žiaci 4. ročníka ZŠ.

Žiaci budú mať **40 minút** na to, aby zodpovedali **30 otázok**. Pri každej otázke budú ponúknuté **štyri možnosti**, z ktorých iba jedna bude správna.

Otázky budú zo všetkých oblastí, s ktorými sa žiaci doteraz v škole mali možnosť stretnúť: **vlastiveda, prírodoveda, slovenský jazyk, matematika, hudobná výchova, výtvarná výchova...**

O čo sa bude súťažiť?

O titul VŠETKOVEDKO, prípadne VŠETKOVEDKOV UČEŇ. Najmúdrejší z najbystrejších dostanú pekné vecné ceny. Každý súťažiaci okrem toho dostane pekný diplom a ceruzku s názvom súťaže a bude tiež zaradený do zlosovania o 10 MP3-prehrávačov.

Z ktorej rastliny sa robí čaj?

- A) imelo B) konvalinka
C) ďatelina D) lipa

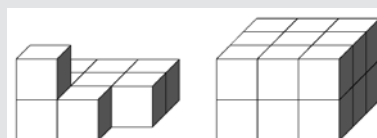
Do ktorého mesta musíš zájsť, ak chceš vidieť zámok?

- A) Trnava B) Zvolen
C) Martin D) Prešov

Ktorá dopravná značka označuje cyklistický chodník?

- A) B)
C) D)

Koľko kociek musí Janko pridať, ak chce zo stavby 1 vyrobiť stavbu 2?

- Stavba 1 Stavba 2
A) 7 B) 8 C) 9 D) 10

Viac sa o súťaži môžete dozvedieť na www.vsetkovedko.sk. Organizátorov môžete kontaktovať na vsetkovedko@exam.sk alebo na číslach 02 / 63 81 26 89, 63 82 49 52. (Súťaž majú na starosti RNDr. Ľudmila Burjanová a Mgr. Katarína Farnbauerová.)

Bifľovanie a dril? Radšej konverzujte!

Oslovil vás na ulici cudzinec a vy ste nevedeli reagovať? Trápi vás, že vaši žiaci či študenti vedia po anglicky lepšie ako vy? Žiaľ, schopnosť plynulo hovoriť cudzím jazykom je ešte stále pre mnohých schopných ľudí - nevy-nímajúc pedagógov, problémom.

Na základnej, strednej i vysokej škole sa učí cudzí jazyk každý. Napriek tomu sa ho mnohí študenti dobre ne-naučia. Stačí, ak jazyk pár rokov ne-používajú a vedomosti sú fuč. Mnohí ľudia si po čase nakúpia učebnice pre samoukov a s vervou sa púšťajú do učenia. Ale po pár lekciách je entuzi-azmus obvykle preč. Koľko ráz ste za-čínali s eufóriou a skončili pri štvrtej lekcii?

Beh na dlhé trate

Učenie sa cudzích jazykov je dlhodobý proces a je chybou myslieť si, že roz-právať plynulo po nemecky či fran-cúzsky je otázkou týždňa či dvoch. Po-trebná je preto silná dávka motivácie, a najmä systematická a dlhodobá prá-ca zo strany študenta.

Ak sa chcete učiť cudzí jazyk, vhodné je zapísať sa do jazykového kurzu alebo začať s individuálnou vý-učbou. Úplní začiatocníci by mali so štúdiom začať pod vedením skúsené-ho lektora. Samošťúdium je vhodné až pri zvládnutí istých základov jazyka.

V prípade, že sa rozhodnete pre ja-zykový kurz, veľkou pomocou pre vás budú kolegovia - spolužiaci. Atmosfé-ra v jazykovom kurze a šanca porov-návať sa s ostatnými je bezpochyby silným motivačným faktorom.

V prípade, že sa rozhodnete pre individuálnu výučbu s vlastným lek-torom, výhodou bude, že výučbu pri-spôsobí vášmu tempu, vedomostnej úrovni a špecifickým požiadavkám. Hrozbou však je, že si tempo štúdia postupne znížite a očakávaný výsledok sa nedostaví.

Mimoriadne dôležitý je učiteľ a výber študijných materiálov. Počas štúdia je potrebné rozvíjať rovnomer-ne všetky štyri jazykové zručnosti, to znamená porozumenie počúvaného slova, čítaného textu, písomný a úst-ny prejav tak, aby ovládanie cudzieho jazyka nebolo pasívne. Orientácia na gramatické cvičenia, nudné preklady textov či memorovanie obsahov (ako sa to niekedy deje v škole) žiaľ, nestačí. Dôležitá je pestrosť aktivít a doplnko-vých materiálov. Dobrý jazykový kurz by vám mal prinášať okrem vedomostí aj zábavu a mali by ste sa naň tešiť.

Priateľstvo s cudzincom – zaručený úspech

Na to, aby sa výsledky štúdia dostavili čo najskôr, je dôležité, aby ste sa s cu-dzím jazykom dostávali do kontaktu čo najčastejšie a systematicky, bez veľ-kých časových prerušení, pokiaľ mož-no každý deň. Pomôže vám to získať istotu pri komunikácii. Ak naozaj mu-síte štúdium prerušiť, je dôležité, aby ste kontakt s cudzím jazykom úplne nestratili (treba čítať noviny, počú-vať rádio, nájsť si iný vhodný kontakt s cudzím jazykom). Ak máte možnosť komunikovať s cudzincom, je to zá-klad úspechu.

Rekapitulácia na záver

- Vyberte sa do jazykového kurzu – spoznáte nových ľudí a odreagujete sa od bežných pracovných povinností.
- Nájdite si vhodné aktivity, pri ktorých ste nútení zdokonaľovať sa v cudzom jazyku (vyhľadávajte in-formácie na internete, nájdite si v za-hraničí priateľa, chodte do zahraničia a nebojte sa komunikovať, počúvajte a snažte sa porozumieť cudzojazyč-ným piesňam, čítajte zahraničnú tlač, počúvajte zahraničné vysielanie roz-hlasu, sledujte televíziu).
- Začnite sa učiť cudzí jazyk s kolegy-ňou alebo kolegom. Navzájom sa bu-dete podporovať a motivovať.
- Ak vám to vaše finančné pomery dovoľia, vyberte sa na jazykový kurz do zahraničia. Tu sa štúdiu cudzích jazykov môžete venovať naplno, bez stresu z práce a v autentickom prostre-dí. Spýtajte sa na ponuku kurzov. Možno budete prekvapení, že ich cena nie je až taká vysoká.

Štúdium cudzieho jazyka je náročný a dlhodobý proces. Že sa na to neci-títe? Naberte odvahu, začať môžete v akomkoľvek veku. Výsledok vám do-dá sebaistotu a otvorí nové možnosti sebarealizácie a osobného rozvoja.

Hranice môjho jazyka sú hranicami môjho sveta. (filozof Ludwig Wittgenstein)

Nájdí chybu

I REGISTER FOR AN ENGLISH COURSE REGULARLY.

Zapisujem sa na kurz angličtiny do Akadémie vzdelávania pravidelne.
Present simple. Prítomný čas jednoduchý
- na označenie deja obvyčajového, pravidelne sa opakujúceho

I AM REGISTERING FOR AN ENGLISH COURSE NOW.

Práve sa zapisujem na kurz angličtiny do Akadémie vzdelávania.
Present simple continuous. Prítomný čas priebehový
- na označenie prítomného dejového momentu, neprerušeného priebehu deja

I HAVE REGISTERED FOR AN ENGLISH COURSE.

Už som sa zapísal na kurz angličtiny do Akadémie vzdelávania.
Present perfect. Predprítomný čas jednoduchý
- na označenie deja práve dokončeného; na označenie prítomného výsledku, dôsledku, následku deja; deja, ktorý sa začal v minulosti a ešte trvá v prítomnosti.

I REGISTERED FOR AN ENGLISH COURSE YESTERDAY.

Zapísal som sa na kurz angličtiny do Akadémie vzdelávania včera.
Past simple. Minulý čas jednoduchý
- na označenie deja v minulosti ukončeného; na rozprávanie súvislej udalosti z minulosti.

I WILL REGISTER FOR AN ENGLISH COURSE.

Zapíšem sa na kurz angličtiny do Akadémie vzdelávania.
Future tens. Budúci čas jednoduchý
- na vyjadrenie budúceho deja pravidelne sa opakujúceho, obecnej pravdy platnej v budúcnosti, alebo na vyjadrenie prísľubu, rozhodnutia.

I AM GOING TO REGISTER FOR AN ENGLISH COURSE.

Idem (mienim) sa zapísať na kurz angličtiny do Akadémie vzdelávania.
Opisný budúci čas
- na vyjadrenie budúceho zámeru a pravdepodobnosť, nevyhnutnosť uskutočnenia budúceho deja

I WAS REGISTERING FOR AN ENGLISH COURSE WHEN SHE CAME IN.

Práve som sa zapisoval na kurz angličtiny do Akadémie vzdelávania, keď vošla.
Past simple continuous. Minulý čas priebehový
- na označenie priebehu minulého deja, počas ktorého sa prihodil iný jednorazový dej.

PETER TOLD US THAT HE HAD REGISTERED FOR AN ENGLISH COURSE BEFORE.

Peter povedal, že sa zapísal na kurz angličtiny do Akadémie vzdelávania predtým.
Past perfect. Predminulý (dávnominulý) čas jednoduchý
- na vyjadrenie predčasnosti deja z dávnejšej minulosti pred dejom z bližšej minulosti, deja skončeného pred určitým momentom v minulosti.

I WILL BE REGISTERING FOR AN ENGLISH COURSE AT THIS TIME TOMORROW.

V tomto čase zajtra sa budem zapisovať do kurzu angličtiny na Akadémii vzdelávania.
Future continuous. Budúci čas priebehový
- na vyjadrenie deja, ktorý bude prebiehať v danom okamžiku alebo časovom úseku v budúcnosti.

BY THE END OF THE MONTH I WILL HAVE REGISTERED FOR AN ENGLISH COURSE.

Koncom mesiaca už budem zapísaný do kurzu angličtiny na Akadémii vzdelávania.
Future perfect. Predbudúci čas
- na vyjadrenie deja, ktorý bude dokončený pred iným budúcim dejom alebo v určitom časovom bode v budúcnosti.

a vyhraj Londýn

AKADÉMIA VZDELÁVANIA

Riešenia pre každú dobrú školu

Interaktívne technológie

QOMO

HiteVision

- špičkové zariadenia ovenčené mnohými oceneniami
- kvalitné a luxusné prevedenie
- vysoká odolnosť
- univerzálnosť
- softvér v slovenčine

- 20 rokov skúseností, inovácií a víťazstiev v oblasti skvalitňovania výučbového procesu
- ovládanie prstom, perom a ukazovadlom
- záruka 5 rokov na interaktívne tabule
- úplné portfólio produktov potrebných pre modernú a zábavnú výučbu

www.sofos.sk

Bratislava

Dúbravská cesta 3
845 46 Bratislava

Žilina

Jesenského 16
010 01 Žilina

Prešov

Weberova 2
080 01 Prešov

Občasník *Dobrá škola* vydáva spoločnosť **EXAM testing, spol. s r. o.**, P. O. Box 215, Vranovská 6, 854 02 Bratislava 5.
Tel.: 02/ 63 81 26 89, 63 82 49 52, 63 53 67 15. Fax: 02/ 63 83 44 24. E-mail: dobraskola@exam.sk, web: www.exam.sk
Evidenčné číslo MK SR: 3814/09, ISSN 1338-0338.

Toto číslo (02) vyšlo v októbri 2009 v náklade 14 000 ks a bolo bezplatne distribuované do cca 1 800 základných a stredných škôl. Všetky čísla *Dobrej školy* si možno bezplatne stiahnuť (vo formáte PDF) zo stránky www.exam.sk.